

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ХАРКІВСЬКА ДЕРЖАВНА АКАДЕМІЯ ДИЗАЙНУ І МИСТЕЦТВ
ФАКУЛЬТЕТ «ОБРАЗОТВОРЧЕ МИСТЕЦТВО»
КАФЕДРА ГРАФІКИ

**МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ
ДО ВИКОНАННЯ ПРАКТИЧНИХ ЗАВДАНЬ
З НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ «КОМПОЗИЦІЯ»**
для студентів другого (магістерського) рівня вищої освіти
за спеціальністю 023 «Образотворче мистецтво,
декоративне мистецтво, реставрація»
галузі знань 02 «Культура і мистецтво»
спеціалізації «Графіка»

Харків
ХДАДМ
2018

Навчально-методичне видання:

**МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ
ДО ВИКОНАННЯ ПРАКТИЧНИХ ЗАВДАНЬ
З НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ «КОМПОЗИЦІЯ»**

для студентів другого (магістерського) рівня вищої освіти
за спеціальністю 023 «Образотворче мистецтво,
декоративне мистецтво, реставрація»
галузі знань 02 «Культура і мистецтво»
спеціалізації «Графіка»

Упорядники:

Шевченко Володимир Якович
Іващенко Ольга Василівна
Мельникова Уляна Петрівна
Чайка Лариса Едуардівна
Яхін Ільдан Ізмаїлович

Рецензенти:

О. А. Векленко – академік Національної академії мистецтв України,
заслужений діяч мистецтв України, професор
Л. Д. Соколюк – доктор мистецтвознавства, завідувач кафедри
теорії і історії мистецтв, професор

Рекомендовано до друку:

Методичною радою
Харківської державної академії дизайну і мистецтв
Протокол № 1 від 12 вересня 2018 р.

© В. Я. Шевченко
© О. В. Іващенко
© У. П. Мельникова
© Л. Е. Чайка
© І. І. Яхін

ЗМІСТ

ВСТУП

РОЗДІЛ 1. КОМПОЗИЦІЯ КНИГИ	5
1.1 Вимоги до знань, умінь та навичок.....	5
1.2 Комплексне оформлення книги.....	6
1.3 Визначення концепції художнього оформлення твору.....	6
1.4 Виконання оригіналів зовнішнього оформлення книги.....	7
1.5 Робота над ілюстраціями.....	7
1.6 Макет книги.....	7
1.7 Програма навчальної дисципліни «Композиція книги»	7
РОЗДІЛ 2. КОМПОЗИЦІЯ ПЛАКАТУ	8
2.1 Вимоги до знань, умінь та навичок.....	8
2.2 Комплексне проектування серії плакатів.....	9
2.3 Екологічний плакат.....	10
2.4 Виставковий плакат.....	11
2.5 Театральний плакат.....	11
2.6 Цирковий плакат.....	12
2.7 Плакат з профілактики захворювань.....	12
2.8 Нетрадиційні форми плакату.....	13
2.9 Програма навчальної дисципліни «Композиція плакату».....	13
РОЗДІЛ 3. КОМПОЗИЦІЯ СТАНКОВОЇ ГРАФІКИ	14
3.1 Вимоги до знань, умінь та навичок.....	14
3.2 Виконання графічної серії (поліптиху).....	15
3.3 Графічна серія офортів.....	16
3.4 Серія літографій.....	16
3.5 Графічна серія гравюр.....	16
3.6 Оригінальні графічні авторські техніки.....	17
3.7 Програма навчальної дисципліни «Композиція станкової графіки».....	17
РОЗДІЛ 4. МЕТОДИЧНІ ВИМОГИ ДО ВИКОНАННЯ ПЕРЕДДИПЛОМНОГО ЗАВДАННЯ	18
4.1 Збирання інформації та систематизація підготовчих матеріалів.....	18
4.2 Розробка авторської концепції рішення теми.....	18
4.3 Композиційний пошук образотворчих засобів втілення авторської ідеї..	19
4.4 Визначення оптимального варіанту композиційного рішення.....	19
4.5 Виконання оригіналів художнього твору.....	19
РОЗДІЛ 5. МЕТОДИ НАВЧАННЯ	20
РОЗДІЛ 6. МЕТОДИ КОНТРОЛЮ	20
6.1 Етапи контролю знань з дисципліни «Композиція».....	20
6.2 Шкала підсумкового контролю знань з дисципліни «Композиція».....	21
6.3 Критерії оцінки знань та умінь студентів з дисципліни «Композиція».....	21
РОЗДІЛ 7. МЕТОДИЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ	22
РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА	23

ВСТУП

Дисципліна «Композиція» належить до циклу дисциплін професійної підготовки студентів другого (магістерського) рівня вищої освіти, яка забезпечує фахову підготовку художника-графіка в навчально-творчих майстернях книжкової графіки, авторського плакату та станкової графіки. У процесі вивчення дисципліни студенти знайомляться зі специфікою графічного мистецтва в Україні і світі, опановують образотворчі засоби композиції, вдосконалюють фахову майстерність шляхом виконання практичних завдань.

Дисципліна вивчається студентами I курсу магістратури денної та заочної форми навчання і має сформувати фахові компетентності, спрямовані на усвідомлення закономірностей створення візуального образу, вивчення специфіки серійних видань та особливостей додрукарської підготовки оригіналів, забезпечення інноваційного рівня виконання авторських робіт та продовження навчання за програмами третього рівня вищої освіти.

При виконанні практичних завдань з композиції студенти використовують весь комплекс знань з дисциплін «Рисунок», «Академічний живопис», «Робота в матеріалі», «Загальний курс композиції», «Шрифт і типографіка», «Фотографіка», «Історія графіки», «Кольорознавство».

Навчальна програма з композиції містить три складові: композиція книги, композиція плакату, композиція станкової графіки, які забезпечують такі програмні компетентності як:

- здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу;
- здатність застосовувати у професійній діяльності основні принципи розвитку сучасного візуального мистецтва;
- здатність усвідомлювати важливість виконання своєї частини роботи в команді; визначати пріоритети професійної діяльності;
- здатність на основі вивчення закономірностей розвитку образотворення та аналізу еволюції графічних практик володіти сучасними методами відображення дійсності;
- здатність використовувати базові знання з композиції, демонструвати розвинену творчу уяву при створенні художнього образу;
- здатність на основі сформованості професійних компетентностей вирішувати творчі задачі виконання кваліфікаційної роботи;
- здатність презентувати художні твори на вітчизняних і міжнародних виставках та конкурсах.

Кваліфікаційні роботи студентів виконуються за профілем навчально-творчих майстерень на основі переддипломного завдання і зібраної інформації під час літньої практики. Обсяг і структура кваліфікаційної роботи визначається та затверджується на засіданні випускової кафедри згідно освітньо-професійної програми, навчального плану підготовки магістрів, тематики дипломного твору, авторської концепції рішення теми та індивідуальних фахових можливостей кожного студента.

РОЗДІЛ 1. КОМПОЗИЦІЯ КНИГИ

Згідно з навчальним планом другого рівня вищої освіти спеціалізації «Графіка» дисципліна «Композиція книги» у навчально-творчій майстерні книжкової графіки вивчається студентами 1 курсу магістратури денної форми навчання у обсязі 240 годин, з них: лекції – 4 години, практичні аудиторні заняття – 86 годин, самостійна робота – 150 годин.

Для студентів заочної форми навчання загальний обсяг становить 240 години, з них: практичні аудиторні заняття – 22 години, самостійна робота – 218 годин.

Мета дисципліни – дати студентам необхідні теоретичні знання та практичні навички роботи у галузі книжкового оформлення та ілюстрації, вміння професійно застосовувати образотворчі засоби графічної мови у книжковій графіці, новітні технології при наборі та верстці, що активно впливають на художню виразність книжкового макету.

Для самостійної роботи студентів програмою передбачено виконання важливого обсягу практичних завдань, пов'язаних безпосередньо як зі збором та систематизацією необхідної інформації за темою проекту так і розробкою авторської концепції композиційного рішення теми та подальшим виконанням оригіналів.

1.1 Вимоги до знань, умінь та навичок

Після опанування дисципліни «Композиція книги» у навчально-творчій майстерні книжкової графіки студент повинен **знати:**

- методичні принципи комплексного оформлення видання;
- специфіку серійних видань;
- принцип вибору форматів книжкових видань;
- методик збору та систематизації інформації для проекту видання;
- образотворчі засоби комплексного оформлення книги;
- візуальні методи побудови художнього образу в ілюстрації;
- принципи застосування комп'ютерних технологій у додрукарській підготовці книжкових макетів.

уміти:

- розробляти авторську концепцію рішення теми видання;
- застосовувати образотворчі, типографічні засоби композиції у рішенні основних елементів видання;
- проектувати книжкові видання у різних стилях, в залежності від змісту та часу створення літературного твору;
- використовувати оригінальні графічні техніки та комп'ютерні технології для втілення авторського задуму;

мати навички:

- малювання з натури для збору підготовчого матеріалу за темою літературного твору для розробки макету видання;
- спілкування з роботодавцем з метою збору інформації;
- творчо підходити до розробки ескізів та оригіналів;

1.2 Комплексне оформлення книги

Книга – приклад рідкісного гармонійного поєднання взаємодоповнюючих протилежностей, що демонструють дві складові її суті: зовнішні та внутрішні елементи художнього оформлення.

Внутрішня структура книги – це її першооснова, сукупність структурних закономірностей її функціональної організації. Книжкова структура внутрішнього оформлення складається з таких елементів, як форзац, титул, початкова полоса, текстові розвороти, ілюстрації, заставки, кінцівки, колонцифри, зміст. До зовнішнього оформлення книги відносять суперобкладинку та палітурку. Відмінність зовнішнього і внутрішнього оформлення книги передусім продиктовано їх функціональним призначенням, і це справа не складна. Значно складніше вловити діалектику їх підпорядкування, побачити книгу як цілісний організм, у якого поєднуються всі елементи як внутрішнього так і зовнішнього оформлення в єдину систему.

Тільки комплексний підхід при визначенні характеру оформлення книги дає підстави для успішного рішення теми і уникнути типових помилок в процесі роботи над книгою. Комплексне оформлення книги має включати крім розворотів зазначених вище елементів книжкового блоку також макет видання, розробка варіантів якого дає можливість студентові знаходити взаємозв'язок всіх елементів книжкового оформлення.

Працюючи над комплексним завданням, необхідно проявити професійні компетенції дизайнера, художника-ілюстратора і поліграфіста. Це вимагає від студента глибокого проникнення в тему, чіткого виконання методичних вимог, уміння організувати свою працю послідовно і системно. Як свідчить практика, найбільш доцільним можна вважати таку послідовність роботи над комплексним оформленням книжкового видання:

- визначення концепції художнього оформлення та розробка варіантів робочих макетів книги;
- подальший ескізний пошук рішення всіх елементів книги;
- виконання оригіналів розворотів суперобкладинки, палітурки, титулу;
- робота над ілюстраціями в обраних графічних матеріалах;
- комп'ютерна обробка елементів оформлення, верстка;
- виконання макету книги у форматі.

1.3 Визначення концепції художнього оформлення твору

Найважливішим і відповідальнішим етапом комплексного оформлення книги є визначення концепції композиційного рішення шляхом розробки варіантів робочих макетів. На цьому етапі визначається характер оформлення, співвідношення тексту з ілюстративним рядом, принципи взаємозв'язку між внутрішнім і зовнішнім оформленням, відповідна образно-пластичному рішенню ілюстрацій графічна мова та техніка друку.

При цьому не слід нехтувати пошуком та розробкою конструктивних рішень книжкового блоку, застосуванням нових поліграфічних матеріалів та нестандартних форм текстової і зображальної організації книжкової структури.

Зазначений пошуковий етап завершується визначенням оптимального рішення макету і формату видання, після чого студент приступає до ретельного опрацювання всіх елементів книжкового блоку.

1.4 Виконання оригіналів зовнішнього оформлення книги

Коли йдеться про виконання оригіналів, то ми маємо на увазі кінцевий результат художнього оформлення. Для цього етапу надзвичайно важливим є попереднє визначення формату книги, типу палітурки на основі діючих стандартів та необхідних матеріалів (папір, картон, тканини, лідерин тощо), а також виду друку. Якщо книжкове видання носить реальний характер, то його формат і вид друку визначають замовник і видавець.

Опрацьовуючи суперобкладинку, палітурку, авантитул і титул, слід звернути увагу на повторення шрифтових елементів (назва книги та ім'я автора), які підпорядковуючись єдиному принципу оформлення, можуть масштабно змінюватись, але зберігати характер шрифту. При цьому знання поліграфічних технологій та володіння комп'ютерними програмами має бути обов'язковим для студентів навчально-творчої майстерні книжкової графіки.

1.5 Робота над ілюстраціями

Комплексний характер роботи над ілюстраціями дозволяє на етапі композиційного пошуку визначити принцип співвідношення ілюстративного ряду з текстом, характер образного рішення та графічну мову зображень. Подальша робота над ескізами ілюстрацій, а також перевід зображень в обраний графічний матеріал (офорт, гравюра, літографія) багато в чому схожі на роботу над станковою графічною серією. У роботі над книжковими ілюстраціями нерідко застосовуються різноманітні техніки оригінальної графіки: рисунок пером, олівцем та пензлем з використанням туші, гуаші, акварелі, темпері. У сучасному оформленні книги також застосовуються комп'ютерні (цифрові) технології, образотворчі засоби класичної фотографії та фотографіки, а також змішана техніка.

1.6 Макет книги

В макеті книги автор збирає всі структурні елементи оформлення книжкового видання в єдину цілісну образно-пластичну систему. Макет книги має засвідчити рівень підготовки студента та відповідність комплексного оформлення книги змісту та образному рішенню літературного твору. Студент має максимально приблизити образно-конструктивне рішення макету книги до реальних вимог поліграфії, не порушуючи авторської концепції художнього оформлення твору. Завершується додрукарська підготовка книги оформленням стислої пояснювальної записки, у якій студент аргументовано обгрунтовує авторське рішення теми завдання.

1.7 Програма навчальної дисципліни «Композиція» у навчально-творчій майстерні книжкової графіки

Навчальна дисципліна «Композиція книги» складається з 4 МОДУЛІВ, які відповідають 2 навчальним семестрам і містять 2 практичних завдання, зв'язаних між собою змістовими складовими.

1 СЕМЕСТР/1, 2 модулі містять практичне завдання – комплексне оформлення подарункового видання на вільну тему з наступними складовими:

- визначення теми видання, аналіз аналогів;
- збір текстової інформації, ілюстративного або фотоматеріалу, виконання підготовчих малюнків за темою видання;
- робота над ескізами, композиційний пошук окремих елементів подарункового видання;
- визначення оптимального композиційного рішення;
- додрукарська підготовка оригіналів книжкових розворотів тощо, авторський друк, виготовлення макету книги.

2 СЕМЕСТР/3, 4 модулі містять переддипломне завдання – розробка авторської концепції комплексного оформлення книжкового видання з наступними складовими:

- визначення теми дипломної роботи, аналіз аналогів;
- розробка авторської концепції рішення теми;
- робота над ескізами, пошук образотворчих засобів рішення ілюстрацій та книжкової композиції в цілому;
- написання стислої пояснювальної записки;
- додрукарська підготовка оригіналів книжкових розворотів тощо, авторський друк, виготовлення макету книги.

Підсумковий контроль засвоєння знань здійснюється у екзаменаційних переглядів. Передбачені рубіжні етапи контролю у формі модульних переглядів практичних робіт згідно змістових модулів (Таблиці 1, 2).

РОЗДІЛ 2. КОМПОЗИЦІЯ ПЛАКАТУ

Згідно з навчальним планом другого рівня вищої освіти спеціалізації «Графіка» дисципліна «Композиція плакату» у навчально-творчій майстерні авторського плакату вивчається студентами 1 курсу магістратури денної форми навчання у обсязі 240 годин, з них: лекції – 4 години, практичні аудиторні заняття – 86 годин, самостійна робота – 150 годин.

Для студентів заочної форми навчання загальний обсяг становить 240 години, з них: практичні аудиторні заняття – 22 години, самостійна робота – 218 годин.

У процесі вивчення дисципліни студенти знайомляться з прийомами та методами сучасного проектування плакату, існуючими графічними техніками, новими тенденціями у типографіці, вивчають специфіку серійних видань, опановують образотворчі засоби композиції плакату та вдосконалюють фахову майстерність шляхом розробки оригіналів плакатних видань.

Для самостійної роботи студентів програмою передбачено виконання важливого обсягу практичних завдань, пов'язаних безпосередньо як зі збором та систематизацією необхідної інформації за темою проекту так і розробкою авторської концепції композиційного рішення теми та подальшим виконанням оригіналів.

2.1 Вимоги до знань, умінь та навичок

Після опанування дисципліни «Композиція плакату» у навчально-творчій майстерні авторського плакату студент повинен **знати:**

- методичні принципи роботи над композицією поліптиху та плакатної серії;
- формати плакатних видань;
- специфіку плакатної серії;
- методика збору та систематизації інформації;
- образотворчі засоби комплексного проектування плакатної серії;
- візуальні методи побудови художнього образу;
- принципи застосування комп'ютерних технологій у додрукарській підготовці оригіналів.

уміти:

- розробляти авторську концепцію рішення поліптиху та плакатної серії;
- застосовувати образотворчі засоби композиції для створення візуального образу;
- використовувати оригінальні графічні техніки та комп'ютерні технології для втілення авторського задуму;

мати навички:

- малювання з натури для збору підготовчого матеріалу за темою плакату;
- спілкування з рекламодавцем з метою збору інформації;
- творчого підходу в розробці ескізів та оригіналів;
- праці з комп'ютером та необхідним програмним забезпеченням;
- комплексного підходу у вирішенні композиційної структури поліптиху та плакатної серії;
- оформлення робіт та організації експозиції.

2.2 Комплексне проектування серії плакатів

Серійність в образотворчому мистецтві здебільшого притаманна творам станкової графіки, в яких художники застосовують принципи розподілу глобальної теми на окремі складові, що мають свою тематичну спрямованість, автономну композиційну побудову і в той же час підпорядковані за змістом та художньою формою загальному рішенню графічної серії.

Такий підхід нерідко зустрічається і в плакаті. До плакатної серії, як правило, художники звертаються у випадках, коли є необхідність більш ґрунтовного показу різних сфер діяльності фірми чи установи, надання вичерпної інформації щодо окремих видів товару, популяризації театральних вистав під час гастролей театру, загострення уваги глядача до надзвичайно важливих проблем з охорони здоров'я людини та навколишнього середовища, розкриття багатогранності авторського осмислення сутності життя, естетичних та духовних цінностей.

Основною методичною вимогою до проектування серії плакатів є обов'язкове виконання студентом двох умов. По-перше, композиційне рішення кожного плаката має бути оригінальним і неповторним; по-друге, усі плакати серії слід об'єднати загальним принципом побудови візуальних образів та стильовими ознаками графічної мови. Очевидне протиріччя створює певні проблеми при роботі над тематичною серією плакатів і вимагає від студента

відповідних знань, накопичення досвіду, розвитку інтуїтивного відчуття гармонійної цілісності композиції серійних видань.

Широке розмаїття видів плакату дозволяє студенту знайти свою тему для плакатної серії, використовуючи набутий досвід під час навчання на першому (бакалаврському) рівні вищої освіти.

2.3 Екологічний плакат

Серед найбільш популярних тематичних напрямків сучасного плакату чільне місце займає екологічний плакат, головною метою якого є збереження тонкої і вразливої рівноваги в природі. Діапазон його досить широкий: від ствердження краси як неосяжної властивості усього суцього на Землі до необхідності збереження від девальвації морально-етичних та духовних цінностей людства.

Природа потребує допомоги. Це не абстрактна фраза, вона має конкретного адресата – людину. Більшість плакатів, присвячених проблемам екології, апелюють саме до людини, до її емоцій і совісті. Вони закликають замислитись про відповідальність, яка має бути у кожному з нас. Адже сама людина, усвідомлює вона це, чи ні, була і залишається частиною природи. Вона залежна від навколишнього середовища, а не навпаки.

Скорочення біологічної різноманітності живих організмів, що мешкають на Землі, несе реальну загрозу існуванню життя і безпосереднім чином впливає на людину. Зникнення природних ворогів сприяє збільшенню кількості шкідливих комах-паразитів і тварин, що знищують урожаї сільськогосподарських культур, поширюють небезпечні хвороби. Це, в свою чергу, веде до більшої вразливості людини від стихійних лих і глобальних змін клімату. Згідно з дослідженнями вчених, за останні 40 років кількість диких тварин на Землі скоротилася приблизно на 25-30%. Основна причина – забруднення довкілля. Та і сама людина, полюючи, знищує 1% всіх диких тварин.

Величезною екологічною проблемою, особливо для великих міст, є забруднення повітря. Надмірна концентрація автомобілів і промислових підприємств на порівняно невеликій території призводить до різкого зростання кількості летючих токсичних речовин. Найнебезпечніші хімічні сполуки, що разом із відпрацьованими газами викидаються у повітря автомобілями, підприємствами кольорової і чорної металургії вкрай негативно впливають на здоров'я людей. Вони провокують захворювання дихальної системи, загострюють серцево-судинні та інші хвороби.

Сучасне поняття екології має досить широке тлумачення і акумулює такі складові, як екологія культури і екологія людських відносин, що в свою чергу виводить екологічний плакат далеко за межі охорони навколишнього середовища. Філософське осмислення сутності людини, її місця і ролі в екосистемі планети, руйнівних наслідків життєдіяльності людини та демографічних проблем сьогодення ставлять екологічний плакат у ряд найактуальніших і дієвих форм мистецтва. Гуманізм екологічного плакату здатний об'єднати країни, народи, культури у боротьбі з деструктивними силами сучасного суспільства.

Глобальні проблеми, пов'язані з діяльністю людини у сфері розробки та накопичення ядерної, хімічної та бактеріологічної зброї, спонукають митців до антивоєнної тематики. Продовжують хвилювати художників і теми експлуатації атомної енергетики, переробки та знешкодження відходів атомних електростанцій.

2.3 Виставковий плакат

У сучасному культурно-видовищному плакаті важливе місце займають рекламні плакати до різноманітних мистецьких акцій, презентацій, тематичних виставок, виставок-конкурсів, майстер-класів та персональних виставок робіт художників.

Виставковий плакат покликаний рекламувати ту чи іншу мистецьку акцію з метою привернення уваги і зацікавленості глядацької аудиторії, залучення потенційного глядача до діалогу з об'єктами візуальної культури. Основним функціональним призначенням цього виду виставкової реклами є створення іміджу митця. Пошук іміджу того чи іншого художника може здійснюватися шляхом відбору та узагальнення найхарактерніших портретних рис митця, шляхом застосування в композиції плаката авторських робіт художника та на основі узагальненого метафоричного зображення, яке за змістом і формою віддзеркалює сутність світосприйняття автора. Можливі також композиційні рішення на основі інформаційних, змістовних та образотворчих засобів шрифтової композиції.

У рекламі тематичних чи групових виставок здебільшого застосовуються різноманітні метафори, символи, типографічні та фотографічні зображення.

2.4 Театральний плакат

Театр є найдавнішим серед інших видів мистецтва. В його основі лежить драматургія, поєднана з живописом, скульптурою, архітектурою, музикою, танцем, аудіовізуальним мистецтвом. Синтетичність театрального мистецтва обумовлює його колективний характер: у театральній виставі поєднуються творчі зусилля драматурга, режисера, художника, композитора, актора. Творчий акт (створення художнього образу) проходить безпосередньо на сцені перед глядачем – це дозволяє бачити сам процес, а не результат, що має місце у кінематографі. Дивлячись спектакль, глядач прилучається до творчої дії, в результаті чого активізується його інтелект, загострюються почуття.

Театральний плакат виконує не тільки суто рекламну функцію, а перш за все має передувати театральній дії, налаштовувати глядача на особливий емоційний стан. Це зобов'язує театральний плакат з притаманними йому образотворчими засобами естетичного впливу першим вступати в діалог із потенційним глядачем. Ефективність реклами буде залежати не тільки від популярності театру та акторської майстерності виконавців, а і від хисту та культури автора театрального плакату, його вміння заглиблюватись у драматургію твору, створювати вишукані та неповторні візуальні образи.

Композиційні рішення у театральному плакаті надзвичайно різноманітні, але їх об'єднує характер шрифтових елементів композиції: назва театральної

вистави, ім'я автора і назва твору, характер театральної дії (драма, комедія, фарс, опера, балет тощо). Крім зазначених шрифтових написів, до плаката нерідко включають імена представників творчого колективу театральної вистави (режисера, композитора, художника, хореографа, акторів).

Широке застосування метафори та символу в найрізноманітніших його проявах, вміле використання авторської графіки, фотографіки, цифрової графіки та поліграфії дають необмежені можливості студенту для створення оригінальних плакатних образів. Зазначені шрифтові елементи композиції плакату, характер образної мови дають можливість автору об'єднати плакати за стильовими ознаками в театральну серію, яка покликана дати уявлення про конкретний театр, творчий колектив театральної вистави.

2.5 Цирковий плакат

Одним із видів культурно-видовищного плакату є цирковий плакат, який має чудові вітчизняні та світові традиції. Функціональне призначення циркового плакату за рядом ознак схоже з театральним. Цирковий плакат першим вступає у діалог з глядачем, і яке враження він справив, чим зацікавив, про що проінформував, залежить головне – чи відбудеться зустріч глядача з об'єктом реклами.

В арсеналі циркового мистецтва різноманітні засоби впливу на аудиторію – музика, освітлення, колір, різноманітні трюки та оригінальні жанри циркової естради, що в свою чергу потребує від художника в повній мірі використовувати всі можливості кольору, тону, шрифтових і зображальних елементів композиції, уникати статичних та пасивних рішень, більше проявляти фантазії, оригінальності та самобутності.

Ефективність впливу циркового плакату в значній мірі підвищується, якщо студентом будуть враховані всі вимоги щодо комплексного рішення серії. Так, розробляючи плакати для окремих номерів циркової програми чи конкретних авторських програм, та, враховуючи загальну концепцію образотворчого рішення серії, необхідно дотримуватись єдиного принципу складання рекламних текстів (слоганів), акцентування та узгодження шрифтових та зображальних елементів, застосування кольорових акцентів та єдиних стильових ознак графічної мови.

2.6 Плакат з профілактики захворювань

Профілактичні плакати спрямовані на збереження здоров'я людини, профілактику захворювань та дотримання правил безпеки життєдіяльності. Ці плакати попереджують, роз'яснюють, виховують. Вони звертаються до нас у транспорті і на робочому місці, в медичних установах і зонах відпочинку, в освітніх закладах і студентських гуртожитках, у лісових угіддях і на водоймищах.

Відомі всім плакати з техніки безпеки, анти-пожежні та медико-профілактичні видання переслідують одну ціль – запобігти біді, зберегти здоров'я і, навіть, життя людини. Специфіка профілактичного плакату потребує від художників та видавців застосування особливо дієвих образотворчих засобів, які б не тільки привертали увагу глядача та запам'ятовувались, але й впливали на його підсвідомість.

Профілактичний плакат не потребує ускладнених композиційних рішень та багатослів'я. Відсутність сенсаційності та можливості говорити про щось цікаве і зовсім нове не позбавляє профілактичний плакат змістовності та актуальності. Розширюються і його функції. Він не тільки порушує питання безпеки праці або транспортного руху, але й бореться за збереження здоров'я людини – найбільшої цінності життя. Він не тільки загострює проблеми професійних захворювань, але й активно виступає проти алкоголізму, паління та наркоманії.

Студент, який зупинився на темі з профілактики захворювань, має безпосередньо контактувати з лікарями та соціологами, мати уяву про такі дуже далекі від мистецтва галузі як промисловість, транспорт, будівництво, медицина, для яких призначені профілактичні плакати.

Останнім часом у зв'язку з поширенням інфекційних захворювань в Україні знову актуальні плакати з особистої гігієни для різних вікових груп населення. Тривогу лікарів викликає стрімке поширення СНІДу, туберкульозу, захворювань, що передаються статевим шляхом, тощо. В їхній профілактичній роботі значну роль відіграє плакат як засіб наочної агітації за здоровий спосіб життя. Отже, незалежно від соціально-політичної та економічної ситуації, профілактичний плакат завжди потрібний суспільству.

2.7 Нетрадиційні форми плакату

Нерідко плакатисти звертаються до нетрадиційних форм плакату. Так на практиці художники та замовники часом ігнорують поліграфічні стандарти. змінюють розміри і форму плакатних видань, розширюють функцію та межі застосування плакату. Такі дії продиктовані пошуком нетрадиційних методів застосування плаката або ж практичною доцільністю. Приміром, міні-плакати, адресовані пасажиром міського транспорту. Ці видання здебільшого подібні до рекламної листівки зі значним обсягом інформаційного матеріалу.

З іншого боку, для підвищення ефективності дії плакату в архітектурно-просторовому середовищі використовуються багатоаркушні плакати (диптихи, триптихи, поліптихи, плакати-панно). З цією ж метою плакати розміщують на рекламних стендах блоками по 6-8 екземплярів кожного відбитку.

У практику входять плакати-буклети з двобічним зображенням. Ці друкарські видання широко застосовуються у виставковій та туристичній рекламі. Для оформлення житлових приміщень використовують плакати-репродукції живописних творів, естампів, ілюстрацій та фотографій, плакати-афоризми, плакати-календарі, які увійшли в наш побут під назвою «постер» (від англійського «poster» – плакат).

Плакат трансформується, набуває невідомих до цього часу естетичних та функціональних ознак, змінює свої масштаби, розширює сфери призначення. Він може бути водночас і частиною інтер'єру, і подарунком, і об'єктом колекціонування, і елементом оформлення міського ландшафту.

2.2 Програма навчальної дисципліни «Композиція плакату»

у навчально-творчій майстерні авторського плакату

Навчальна дисципліна «Композиція плакату» складається з 4 МОДУЛІВ, які відповідають 2 навчальним семестрам і містять 2 комплексних завдання.

1 СЕМЕСТР/1, 2 модулі містять комплексне завдання – поліптих або серія плакатів на вільну тему з наступними складовими:

- визначення теми поліптиху (серії), аналіз аналогів;
- збір інформації та виконання підготовчих малюнків за темою твору;
- робота над ескізами, пошук образотворчих засобів рішення теми;
- визначення оптимального композиційного рішення серії;
- додрукарська підготовка оригіналів плакатної серії.

2 СЕМЕСТР/3, 4 модулі містять переддипломне завдання – розробка авторської концепції рішення теми дипломної роботи з наступними складовими:

- визначення теми дипломної роботи, аналіз аналогів;
- розробка авторської концепції рішення теми;
- робота над ескізами, пошук образотворчих засобів рішення теми;
- написання стислої пояснювальної записки;
- додрукарська підготовка оригіналів плакатної серії.

Підсумковий контроль засвоєння знань здійснюється у формі екзаменаційних переглядів. Передбачені рубіжні етапи контролю у формі модульних переглядів практичних робіт та окремих складових комплексних завдань згідно змістових модулів (Таблиці 1, 2).

РОЗДІЛ 3. КОМПОЗИЦІЯ СТАНКОВОЇ ГРАФІКИ

Згідно з навчальним планом другого рівня вищої освіти спеціалізації «Графіка» дисципліна «Композиція станкової графіки» у навчально-творчій майстерні станкової графіки вивчається студентами 1 курсу магістратури денної форми навчання у обсязі 240 годин, з них: лекції – 4 години, практичні аудиторні заняття – 86 годин, самостійна робота – 150 годин.

Для студентів заочної форми навчання загальний обсяг становить 240 години, з них: практичні аудиторні заняття – 22 години, самостійна робота – 218 годин.

Для самостійної роботи студентів програмою передбачено виконання важливого обсягу практичних завдань, пов'язаних безпосередньо як зі збором та систематизацією необхідної інформації за темою графічної серії (поліптиху) так і розробкою авторської концепції композиційного рішення теми та подальшим виконанням оригіналів.

Зазначена дисципліна забезпечує отримання студентами за час навчання професійних компетентностей у галузі станкової графічної композиції та практичного застосування різноманітних графічних матеріалів авторського друку в графічній серії.

3.1 Вимоги до знань, умінь та навичок

У результаті вивчення навчальної дисципліни «Композиція станкової графіки» студент повинен **знати**:

- історію становлення та розвитку мистецтва графіки;
- методичні принципи роботи над композицією станкової графіки;
- традиційні та сучасні (у т. ч. цифрові) техніки та технології;
- графічні матеріали;

- сучасні тенденції розвитку мистецтва графіки;
- образотворчі засоби комплексного рішення графічної серії;
- візуальні методи побудови художнього образу;
- **уміти:**
- розробляти авторську концепцію рішення теми графічної композиції;
- застосовувати образотворчі засоби композиції для створення візуального образу;
- проектувати різні за змістом, формою та технікою виконання композиції;
- використовувати оригінальні графічні техніки та комп'ютерні технології для втілення авторського задуму;
- **мати навички:**
- малювання з натури для збору підготовчого матеріалу за темою композиції;
- використовувати різноманітні джерела інформації, необхідної для створення графічної композиції;
- творчого підходу в розробці ескізів та оригіналів;
- праці з комп'ютером та необхідним програмним забезпеченням;
- комплексного підходу у вирішенні композиційної структури поліптиху та графічної серії;
- оформлення робіт та організації експозиції.

3.2 Виконання графічного поліптиху (графічної серії)

Починаючи з визначення теми та обсягу графічної серії (поліптиху), збору необхідної інформації та натурального матеріалу для композиції, розробки авторської концепції рішення теми, виконання композиційного пошуку, і, завершуючи втіленням творчого задуму в обраному графічному матеріалі, студенти під керівництвом педагогів кафедри здійснюють виважені і відповідальні дії на своєму творчому шляху. Як свідчить практика, кафедра не обмежує студентів у виборі теми. Студенти можуть звертатися як до історичної і соціальної тематики так і ліричних і філософських тем, розкриваючи глибинний психологічний стан образу людини як засобами метафор і асоціацій, символів і алегорій, так і засобами реалістичного відображення дійсності.

Виставки станкової графіки, що регулярно, кожні два роки, проходять у залах Будинку художника Харківської організації Національної спілки художників України, показують різноманітність тенденцій і художніх напрямів у графіці харківських митців – від доволі традиційних рішень у дусі реалістичної школи до нефігуративізму та експериментальних пошуків постмодерністського спрямування. Станкова графіка Харкова збагатила арсенал образотворчості художньою метафорою. Через поєднання класичних та авторських технічних прийомів, що створюють іноді просту до примітиву іноді підкреслено витончено-ефемерну або надзвичайно вагому пластичну форму, досягає глибинності підтекстів, візуалізує філософські теми. Станкова графіка збагачується від живопису, плакату, декоративного мистецтва, активно експлуатує прийоми фотографії, кіно, стилістику театру, неосяжні можливості комп'ютера.

Сучасна графічна мова станкової графіки все більше набуває авторських ознак, постійно оновлюючись та збавляючись від звичних композиційних штампів. Методика виконання графічної серії передусім вимагає від студента комплексного композиційного рішення теми, послідовного, від аркуша до аркуша, розкриття творчого задуму необхідними засобами композиції. При цьому надзвичайно важливим має бути стильовий, змістовний та формальний взаємозв'язок всіх аркушів графічної серії при одночасній композиційній самостійності кожного аркуша.

Якісний рівень виконання графічної серії (поліптиху) залежить від знань студента графічних технік та сучасних матеріалів, уміння професійно виготовляти друкарську форму та безпосередньо друкувати авторські естампи.

3.3 Графічна серія офортів

Як відомо, виконанню серії офортів передують композиційний пошук рішення теми, виконання малюнків з натури, здійснення попереднього пробного друку в період переддипломної практики. Із різноманітних офортних технік (травлений штрих, акватинта, суха голка, м'який лак, резерваж, лавіс тощо) художник обирає ту, що найбільш придатна для конкретного образно-пластичного рішення теми. Розмір естампів визначається студентом індивідуально і залежить від теми, обсягу серії, техніки друку, а також практичних навиків автора.

Дані методичні рекомендації не мають на меті розкриття технології тієї чи іншої техніки авторського друку, зважаючи на те, що відомості про основні види офорту отримані і закріплені практичною роботою студентом під час навчання у бакалавріаті. Слід лише нагадати, що специфіка виконання серії офортів, враховуючи трудомісткість авторського друку, потребує від студента своєчасного переходу від композиційних пошуків до виготовлення друкарської форми, пробного друку, подальшого доопрацювання друкарської форми і чіткого виконання графіку роботи над графічною серією.

3.4 Серія літографій

Незважаючи на те, що техніка літографії з'явилась значно пізніше (кінець XIX ст.) техніки офорту (початок XVI ст.), вона все більше завойовує увагу графіків багатого, безпосередньою, живою мовою, яка за виразністю схожа на манери рисунку олівцем, пером, пензлем у чорно-білому друці і відзначається за різноманітністю прийомів у кольоровому друці.

Робота на літографському камені літографськими олівцями багато в чому нагадує малювання на папері, що безперечно полегшує процес виготовлення друкарської форми. Підготовлені у розмірі підготовчі рисунки на папері дають студенту можливість визначити характер майбутньої роботи на камені. Виготовлена друкарська форма надалі піддається хімічній обробці (травленню), після чого може здійснюватись друк за допомогою спеціального обладнання під авторським контролем.

Вимоги до композиційної та образно-пластичної побудови серії літографій не відрізняється від вимог щодо інших графічних серій, виконаних чи то в офорті, чи у лінориті, чи деревориті.

3.5 Графічна серія гравюр

Графічні серії в техніках лінориту та деревориту відрізняються виразністю мови, умовністю трактовки образів та різноманітністю графічних прийомів. Ці графічні матеріали відносяться до виду високого друку і мають значні традиції. Як в офорті і літографії, так і в лінориті та деревориті можна виділити специфічні особливості і характерні властивості матеріалу, які необхідно використати для створення графічної серії. Так, характерні для лінориту виразність, масштабність та декоративна умовність графічної мови можуть стати у нагоді для створення монументальних образів, і, навпаки, філігранність, елегантність та вишуканість деревориту зумовлюють його застосування в камерних графічних серіях.

3.6 Оригінальні графічні авторські техніки

Як показує академічний досвід, виконання комплексних робіт студентів не завжди обмежується застосуванням зазначених вище графічних матеріалів, що дозволяє отримати оригінальні авторські графічні серії. Нерідко студенти звертаються до техніки малюнку олівцем, пастеллю, вугіллям, аквареллю та гуашшю. В окремих випадках графічні роботи, виконані за допомогою оригінальних авторських технік, обробляються комп'ютерними технологіями і тиражуються принтером або іншою сучасною цифровою технікою. Можливе застосування змішаних технік: естампу, малюнку та цифрового друку.

3.7 Програма навчальної дисципліни «Композиція станкової графіки» у навчально-творчій майстерні станкової графіки

Навчальна дисципліна «Композиція станкової графіки» складається з 4 МОДУЛІВ, які відповідають 2 навчальним семестрам і містять 2 комплексних завдання.

1 СЕМЕСТР/1, 2 модулі містять комплексне завдання – графічний поліптих на вільну тему з наступними складовими:

- визначення теми поліптиху, аналіз аналогів;
- розробка концепції рішення теми, збір інформації;
- створення складної композиційної системи (поліптих) з урахуванням формоутворюючої та змістовної єдності;
- пошук образотворчих засобів рішення теми, робота над ескізами;
- виконання оригіналів, підготовка друкарських форм, авторський друк;
- підготовка робіт до експозиції.

2 СЕМЕСТР/3, 4 модулі містять переддипломне завдання – розробка авторської концепції рішення теми дипломної роботи (графічна серія, графічний поліптих, артбук) з наступними складовими:

- визначення теми дипломної роботи, аналіз аналогів;
- збір матеріалів до теми;
- розробка авторської концепції рішення теми;
- пошук образотворчих засобів рішення теми;
- визначення техніки виконання, підготовка друкарських форм;
- авторський друк, написання стислої пояснювальної записки;
- підготовка робіт до експозиції.

Підсумковий контроль засвоєння знань здійснюється у формі екзаменаційних переглядів. Передбачені рубіжні етапи контролю у формі

модульних переглядів практичних робіт та окремих складових комплексних завдань згідно змістових модулів (Таблиці 1, 2).

РОЗДІЛ 4. МЕТОДИЧНІ ВИМОГИ ДО ВИКОНАННЯ ПЕРЕДДИПЛОМНОГО ЗАВДАННЯ

Процес виконання переддипломного завдання вимагає від студента професійних навичок, здатності вирішувати проблеми композиційної побудови художнього твору і складається з наступних етапів.

4.1 Збирання інформації та систематизація підготовчих матеріалів

Під час проходження переддипломної практики перед студентами стоїть відповідальне завдання, яке за своєю суттю є початком роботи над дипломним твором і містить такі складові:

- визначення теми дипломного твору;
- збір інформації та систематизація підготовчих матеріалів;
- аналіз аналогів.

На практиці студент зобов'язаний зібрати повну інформацію та необхідні підготовчі матеріали (малюнки, етюди, фотографії, начерки) щодо теми дипломного твору. Пошук підготовчих матеріалів за темою є досить кропіткою справою, оскільки визначає ступінь інформованості в досліджуваній галузі. Зазвичай, обрання теми дипломного твору відбувається тоді, коли студент уже має певні знання і творчі здобутки за час навчання у бакалавріаті. Аналіз аналогів за темою дипломного твору має охоплювати як твори митців минулих років, так і сучасні публікації творів вітчизняних і зарубіжних художників. Аналіз робіт художників у мережі Інтернет дає змогу отримати найновішу інформацію про стан дослідженості та вивченості проблеми, про визначні новітні досягнення сучасного мистецтва.

Методичні вимоги:

- Виявити у різноманітних проявах життя щось неординарне, цікаве, актуальне; занотувати його за допомогою слова, малюнку, етюд, фотографії; проникнути в суть явищ, понять та об'єктів дійсності.
- Зібрати повну інформацію для дипломного твору в музеях, архівах, бібліотеках, на художніх виставках та в інших джерелознавчих інституціях з метою відбору, аналізу, узагальнення та систематизації матеріалу.
- Провести аналіз творів професійних художників, виявити характерні ознаки композиційних рішень, сучасні тенденції розвитку мистецтва, а також можливі недоліки у створенні візуальних образів.

4.2 Розробка авторської концепції рішення теми

Розробка авторської концепції художнього твору, її обґрунтування з позиції історико-культурного розуміння проблеми дає можливість студенту переконатись в актуальності і життєздатності теми, авторській спроможності її вирішення, накреслити основні віхи побудови твору та шляхи створення візуальних образів, передбачити технологічні і образотворчі засоби підготовки оригіналів.

Методичні вимоги:

- На основі аналізу, узагальнення та систематизації зібраної інформації та художнього матеріалу обґрунтувати доцільність та актуальність теми дипломної роботи, відстоюючи свою думку, високі мистецькі принципи і своє творче Я;
- Визначити обсяг та характер побудови дипломного твору на основі аналізу аналогів та спілкування з замовником чи рекламодавцем;
- Концептуально змодельовати концепцію художнього твору відповідно до характеру, тематичної спрямованості та функціонального призначення кваліфікаційної роботи;
- Накреслити методичні цілі, художні та техніко-технологічні новації твору.

4.3 Композиційний пошук образотворчих засобів втілення авторської ідеї

Важливим етапом роботи над композицією є пошук образотворчих засобів втілення ідеї твору шляхом виконання ескізів. Це ще називають композиційним пошуком рішення теми. Виконання ескізів дає змогу авторові випробувати різні варіанти втілення ідеї, дослідити різноманітні образотворчі засоби композиції щодо їх ефективного застосування при створенні художнього образу. Техніка виконання ескізів не має значення, головне на цьому етапі – візуальне втілення творчої ідеї.

Методичні вимоги:

- Провести композиційний пошук рішення теми шляхом виконання ескізів дипломної роботи, застосовуючи необхідні художні засоби композиції, графічні (живописні, скульптурні) прийоми і методи зображення та новітні технології.
- Знайти яскраві візуальні образи, здатні розкрити багатогранність авторської концепції рішення теми та відобразити найсуттєвіші та найхарактерніші ознаки об'єкту зображення.

4.4 Визначення оптимального варіанту композиційного рішення

- Композиція будь-якого художнього твору – чи то картини, чи то скульптури, чи естампу – завжди була і залишається однією з найважливіших теоретичних і практичних проблем. Композиція – поняття, яке фокусує у собі багато аспектів образотворчого процесу. Вона лежить в основі побудови художнього образу, живить і наповнює творчі ідеї, визначає оптимальне композиційне рішення теми.

Методичні вимоги:

- Виявити найбільш вдалі образні рішення теми, які відповідають методичним цілям авторської концепції, розкривають ідею твору шляхом гармонійної і цілісної побудови візуальних образів;
- Погодити результати композиційного пошуку з замовником, якщо дипломна робота виконується за замовленням.

4.5 Виконання оригіналів художнього твору

Вирішальним етапом роботи художника над композицією художнього твору

є виконання оригіналу. Важливим чинником, який особливо впливає на якість та рівень виконання оригіналу, є професійна майстерність автора, його володіння новітніми техніками та технологіями, використаними для ґрунтовного розкриття теми і створення художнього образу

Методичні вимоги:

- Враховуючи зазначені методичні цілі та вимоги до послідовної цілеспрямованої роботи над твором та спираючись на отримані результати попередніх етапів, виконати у розмірі робочі ескізи (картони) згідно обраного формату на основі розроблених і затверджених кафедрою ескізів композиційних рішень та зібраного підготовчого матеріалу: малюнків та етюдів з натури, іконографії, фотографічних матеріалів, свідчень літературних джерел тощо.
- Проаналізувати відповідність кінцевого результату художнього твору авторській концепції та побажанням замовника і у випадку розбіжностей чи явних недоліків ввести належні корективи до композиційного рішення;
- Згідно з існуючими нормативами оформити оригінали художнього твору, застосовуючи відповідні матеріали, які сприяють виразній подачі твору в експозиції.

РОЗДІЛ 5. МЕТОДИ НАВЧАННЯ

Для опанування дисципліни «Композиція» застосовується метод засвоєння теоретичних знань та практичних навиків у процесі ознайомлення студентів з теоретичним і візуальним матеріалом та виконанням практичних завдань. Основною метою виконання програмних завдань є отримання студентами фахових компетентностей у галузі комплексного оформлення книги, проектування серійних плакатних видань та творів станкової графіки.

В ході роботи над завданнями вагомим методичним фактором виступає постійний принцип зростання складності на кожному етапі виконання відповідних навчальних завдань. Сам характер етапів дозволяє досить ясно вирішувати окремі композиційні проблеми. Викладач задає напрямок у творчому мисленні студента, і його роль як керівника, у першу чергу, є консультативною. Також у процесі навчання студенти поступово привчаються працювати самостійно.

Професійний та особистісний розвиток студента, в ході навчання, здійснюється не тільки завдяки змісту навчального матеріалу, а й особистості викладача, його стилю спілкування зі студентами.

РОЗДІЛ 6. МЕТОДИ КОНТРОЛЮ

Програмою передбачено рубіжні етапи контролю у формі модульних переглядів ескізів, процесу роботи над виконанням завдань. Підсумковий контроль засвоєння знань здійснюється у формі екзаменаційних переглядів.

Таблиця 1

6.1 Етапи контролю знань з дисципліни «Композиція»

Рубіжні етапи контролю	Змістовий модуль	№ тем (завдань)	Форма звітності (вид роботи, яка зараховується як елемент модуля)	Максимальна кількість рейтингових балів
1	1	1,1, 1,2, 1,3	Виконання ескізів Модульний перегляд	0-40
2	2	2,1	Виконання оригіналів Модульний перегляд	0-60
Форма підсумкового контролю: екзаменаційний перегляд				
Загальна кількість рейтингових балів за семестр				100

Таблиця 2

6.2 Шкала підсумкового контролю знань з дисципліни «Композиція»

За шкалою ECTS	За національною шкалою	За шкалою ХДАДМ
A	Відмінно	90-100
B	Добре	80-89
C		75-79
D	Задовільно	66-74
E		60-65
FX	Незадовільно	35-59
F		0-34

6.3 Критерії оцінки знань та умінь студентів з дисципліни «Композиція»

90–100 балів («відмінно» за національною шкалою, **A** — за шкалою ECTS) може отримати студент, який в повному обсязі опанував матеріал практичного та теоретичного курсу, творчо і професійно підійшов до виконання завдань, надав додаткові варіанти за відповідними темами, крім того, брав участь та переміг (посів **1–3** місце) у міжнародних або усеукраїнських конкурсах та акціях, студентських олімпіадах чи наукових конференціях з мистецтва або дизайну.

82–89 балів («добре» за національною шкалою, **B** — за шкалою ECTS) отримує студент, який добре опанував матеріал практичного та теоретичного

курсу, вчасно та якісно справився з усіма поставленими завданнями, творчо підійшов до виконання цих завдань, але при цьому зробив декілька незначних помилок.

75–81 балів («добре» за національною шкалою, **C** — за шкалою ECTS) отримує студент, який в цілому добре опанував матеріал практичного та теоретичного курсу, вчасно та якісно справився з більшістю поставлених завдань, достатньо творчо підійшов до виконання цих завдань, але при цьому виконана робота мала значні недоліки.

64–74 балів («задовільно» за національною шкалою, **D** — за шкалою ECTS) отримує студент, який не в повному обсязі опанував матеріал практичного та теоретичного курсу, справився з переважною більшістю поставлених завдань або виконав усі завдання на недостатньо професійному рівні, при цьому виконана робота мала значні недоліки (неохайність виконання, відсутність творчого підходу тощо).

60–63 балів («задовільно» за національною шкалою, **E** — за шкалою ECTS) отримує студент, який в недостатньому обсязі опанував матеріал практичного та теоретичного курсу, справився з основними з поставлених завдань, але при цьому виконана робота має багато значних недоліків (неохайність виконання, відсутність творчого підходу, невчасна подача виконаної роботи тощо).

35–59 балів («незадовільно» за національною шкалою, **FX** — за шкалою ECTS) отримує студент, який не впорався із головними задачами дисципліни, тобто не опанував більшість тем практичного та теоретичного курсу, пропускав заняття без поважних причин, допустив значну кількість суттєвих помилок при виконанні завдань. Про відсутність належних знань свідчать незадовільні підсумки поточного перегляду. У цьому випадку для одержання оцінки потрібна значна додаткова робота для виконання усіх завдань дисципліни відповідно програми курсу і повторна Perezдача.

1–34 балів («незадовільно» за національною шкалою, **F** — за шкалою ECTS) отримує студент, який не володіє знаннями з усіх модулів дисципліни, не виконав програми курсу і, відповідно, не впорався з поточними перевітками та не склав екзаменаційного перегляду. В цьому випадку передбачений обов'язковий повторний курс навчання.

РОЗДІЛ 7. МЕТОДИЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ

1. Шевченко В. Я. Композиція плаката: Навч. посіб. – 2-ге вид., доп./ Володимир Якович Шевченко. – Х.: Колорит, 2007. – 133 с.: іл.
2. Вінтаєв Ю. М., Ганоцький В. Л., Гурбанов С. А., Єрмакова Т. С., Котляр Є. О., Шевченко В. Я. Методичні рекомендації до виконання кваліфікаційних робіт студентів другого рівня вищої освіти за спеціальністю 023 «Образотворче мистецтво, декоративне мистецтво, реставрація». – Х.: ХДАДМ, 2017.

РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

Базова:

1. Шевченко В. Я. Композиція плаката: Навч. посіб. – 2-ге вид., доп. / Володимир Якович Шевченко.– Х.: Колорит, 2007.– 133 с.: іл.
2. L'art pour l'art. / Arbeiten fur kulturelle Institutionen. / 1994, Mendell & Oberer
3. Plakaty/Posters. Contemporary Polish Posters.– Olszanica: BOSZ, 2001.– 143 с.
4. Akademia prezentuje/Academy presents. – Warsaw: Oficyna Wydawnicza RYTM, 2006.– 168 с.
5. Grafika ze zbiorow krakowskiej ASP 1946–2006.– Krakow: Wydawnictwo im. Jana Matejki
6. Жукова Н. А. Книжкова ілюстрація як візуальна інтрпретація тексту /Н. А. Жукова / Феномен культури постглобалізму : зб. мат. II Міжнар. наук.-практ.конф.: у 2 ч. / Маріуп. держ. ун-т ; гол. ред. Ю. С. Сабадаш – Маріуполь : МДУ, 2021. Ч. I. С. 70-76.
7. Олег Векленко, Ольга Северіна. Каталог-альбом «4-й Блок7» / VII Міжнародна триєнале екологічного плакату / 26.04 – 3.05.2009. Харків. Україна
8. Олег Векленко. Альбом-каталог X Міжнародна триєнале плакату екологічного спрямування «4-й Блок». Харків. Україна. 20.04–20.05.2018
9. Рудер Э. Типографика : руководство по оформлению / Эмиль Рудер; [пер. с нем., послесловие и коммент. М. Жукова]. – М. : Книга, 1982. – 286 с.
10. Люзняк М. М. Українська науково-популярна книга початку ХХ ст. як соціокультурний феномен / М. М. Люзняк // Культура України. 2013. Вип.40. С. 141-150.
11. Мак-Люен М. Галактика Гутенберга: становлення людини друкованої книги / М. Мак-Люен ; пер. з англ. А. А. Галушки, В. І. Постнікова. К. : Ніка-Центр, 2015. 388 с.
12. Босилков С. Болгарський плакат.– С.: Болг. художник, 1973
13. Касіян В. І. Мистецтво графіки. – К., 1960

Допоміжна:

14. Огієнко І. І. Історія українського друкарства / І. І. Огієнко. – К. : Либідь, 1994. – 448 с.1994. – 448 с.
15. Шевченко В. Я. Український плакат / М.А.Д.Е. – 2001.– № 1-2. – С. 78-87
16. Богомольський Н.Я., Чебикін А.В. Техніка офорту. – К.: Вища школа, 1987
17. Христенко В.Є. Техніки авторського друку. Навчальний посібник. ХДАДМ. – Х.: Колорит, 2004
18. Енциклопедія сучасного плакатного мистецтва екологічного спрямування «4-й Блок». – Харків: Константа, 2006. – 180 с.: іл. / VI Міжнародна триєнале екологічного плакату

Навчальне видання:

Шевченко В. Я., Іващенко О. В., Мельникова У. П., Чайка Л. Е., Яхін І. І.

МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ

ДО ВИКОНАННЯ ПРАКТИЧНИХ ЗАВДАНЬ

З НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ «КОМПОЗИЦІЯ»

другого (магістерського) рівня вищої освіти

за спеціальністю 023 «Образотворче мистецтво,

декоративне мистецтво, реставрація». – Харків:

ХДАДМ, 2018. 24 с.

